

Agnieszka Bangrowska

Zakład Bibliotekoznawstwa
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: agnieszka.bakalarz@us.edu.pl

Ochrona i konserwacja zbiorów bibliotecznych w wybranych krajach na świecie Komunikat

Abstrakt: Ochrona i konserwacja zbiorów bibliotecznych zyskała wymiar globalny, stając się kwestią zachowania światowego dziedzictwa kulturowego. Jednym z aspektów ochrony zbiorów jest kompleksowa konserwacja wybranych obiektów, która jest czasochłonna i kosztowna. Celem konserwacji jest powstrzymanie procesów destrukcji oraz przywrócenie obiektom ich walorów użytkowych i estetycznych. O podjęciu zabiegów konserwatorskich decyduje, oprócz stanu zachowania, również wartość historyczna obiektu. Dla każdego przeznaczonego do konserwacji obiektu opracowuje się program prac uzależniony od jego stanu zachowania i charakteru. Z zasady ingerencja konserwatorska ograniczana jest do niezbędnego minimum. Zakres prac będzie inny dla książki, inny dla grafiki czy akwareli, inny dla rękopiśmiennego kodeksu z barwnymi iluminacjami, inny w przypadku pilnej interwencji wobec dużego zbioru. Jednym z aspektów programu ochrony jest kompleksowa konserwacja wybranych obiektów. Posiadanie własnej, dobrze wyposażonej pracowni konserwatorskiej umożliwia wykonywanie wszelkich prac konserwatorskich w pełnym zakresie (poza niektórymi badaniami specjalistycznymi).

Słowa kluczowe: Digitalizacja. Konserwacja. Ochrona. Zbiory biblioteczne

Wstęp

Ochrona i konserwacja zbiorów to bezprecedensowa inicjatywa kompleksowego zabezpieczenia i konserwacji zbiorów bibliotecznych i archiwalnych. Celem podejmowanych prac w zakresie ochrony i kon-

serwacji jest poprawa stanu zachowania kolekcji bibliotecznej, jak i obiektów będących obecnie w złym stanie lub ulegających szybko postępującemu procesowi naturalnego starzenia. Spośród stosowanych metod ochrony zbiorów obecnie największe znaczenie przypisuje się konserwacji prewencyjnej, która stanowi kompleksową ochronę zbiorów z zachowaniem etyki konserwatorskiej, pozostawiając zbiór w niezmiennym stanie.

Podjęmowana przeze mnie tematyka skupia się wokół problemów dotyczących ochrony i konserwacji zbiorów bibliotecznych w aspekcie krajowym i zagranicznym, międzynarodowych programów ratowania zbiorów z XIX–XX w., co posłuży w przyszłości wyznaczeniu zbiorów bibliotecznych do masowej konserwacji, czyli dezynfekcji, wzmocnienia papieru czy odkwaszania. Należy podkreślić, że w ostatnich latach wzrosło zainteresowanie problematyką ochrony i konserwacji zbiorów w kraju i na świecie, a ponadto ochrona stała się procesem interdyscyplinarnym poprzez współpracę z chemikami, fizykami czy biologami. Współczesna polityka ochrony zbiorów musi mieć charakter selektywny, musi być prowadzona bezpiecznie i nie może dotyczyć unikatów. Powinna też wdrażać nowoczesne, nieinwazyjne metody. Jej realizacja wymaga ciągłej współpracy bibliotekarza i konserwatora z pracownikami naukowymi i technicznymi wielu specjalności. Bibliotekarz ponosi całkowitą odpowiedzialność za stan przechowywania zbiorów, warunki klimatyczne panujące w bibliotekach, czytelniach czy archiwach. Konserwator z kolei odpowiada za zastosowanie odpowiednich metod i środków naprawczych do ochrony i konserwacji zbiorów bibliotecznych.

Problemami ochrony zajmują się organizacje i instytucje o zasięgu światowym, które należą do UNESCO. Dzięki nim na stronach internetowych można uzyskać informacje na temat wszystkich projektów, nowości badawczych. Prym w zakresie ochrony wiodą Stany Zjednoczone, Wielka Brytania, Kanada, Niemcy i Francja. W krajach tych stosuje się metody masowej konserwacji, jak mikrofilmowanie czy digitalizacja, oraz prowadzone są badania naukowe. Prace koordynują i finansują instytucje centralne, które również prowadzą politykę ochrony zbiorów. W Polsce nadal jest to problem, brakuje pracowni konserwatorskich, aparatury i sprzętu laboratoryjnego oraz wykwalifikowanych pracowników. Musi nastąpić zmiana postawy w środowisku ludzi odpowiedzialnych za rozwój kultury, oświaty, nauki oraz w środowisku bibliotekarskim. Tylko wtedy ochrona zbiorów będzie zgodna z § 4.1.1. Ustawy o bibliotekach z 27 czerwca 1997 r. [5, s. 10].

Ochrona i konserwacja na świecie

Australia

W Australii dużym problemem jest zakwaszony papier, który ulega stopniowej degradacji. Przy Bibliotece Narodowej Australii (National Library of Australia) utworzono Narodowe Biuro Zabezpieczeń Zasobów (National Preservation Office – NPO), zajmujące się kontrolą przechowywania zbiorów, monitoringiem warunków klimatycznych panujących w bibliotece. Oryginalne zbiory biblioteczne poddaje się zabiegom odkwaszania. Wykorzystuje się metodę Wei T’o polegającą na nasączeniu papieru związkami magnezu. Po zabiegu papier ma pH 8,8–9,5. Inne metody to DEZ, w której stosuje się związki cynku, oraz Bookkeeper amerykańskiej firmy Preservation Technologies, z użyciem związków magnezu w postaci zawiesiny gazowej. Bookkeeper pozwala odkwasić dokument papierowy, a przy okazji nie niszczy podkładów, klejów, farb zastosowanych do jego produkcji. Rozpuszczalnikiem jest gaz perfluoroheptan, a substancją zasadową tlenek magnezu. Jednak metody te stosowane na masową skalę okazały się zbyt drogie i powolne, dlatego zaczęto zabezpieczać zbiory poprzez mikrofilmowanie, digitalizację [3].

Francja

W Paryżu znajduje się siedziba Sekcji Ochrony i Konserwacji (Section on Preservation and Conservation) działającej przy Międzynarodowej Federacji Stowarzyszeń Bibliotecznych (International Federation of Library Associations – IFLA), która organizuje konferencje, warsztaty, wydaje różnego typu publikacje, np. „International Preservation News” w ramach programu PAC (Preservation and Conservation). Program ten dotyczy ochrony zbiorów w celu zachowania dziedzictwa kulturowego na całym świecie. W ramach PAC przeprowadza się szeroko rozumianą konserwację, niezbędną dla zachowania osiągnięć kultury i nauki oraz ich rozwoju. Ponadto finansuje się badania specjalistów, podnosi świadomość specjalistów bibliotecznych, społeczeństwa oraz przedstawicieli instytucji w kwestii pilnej potrzeby zachowania zagrożonego zbioru bibliotecznego czy archiwalnego. PAC posiada rozbudowaną sieć internetową, co ułatwia szybką wymianę międzynarodową.

We Francji badaniami oraz koordynacją działań związanych z konserwacją zbiorów bibliotecznych i archiwalnych zajmuje się również utworzone w 1963 r. Centrum Badawcze Konserwacji Dokumentów Graficznych (Centre de recherches sur la conservation documents gra-

phiques – CRCDG). Prace badawcze skupiają się przede wszystkim na problemach dotyczących pergaminu i dawnego papieru oraz fotografii, w mniejszym stopniu na dezynfekcji i odkwaszaniu. Nie obejmują natomiast nowszego typu zbiorów, np. dokumentów audiowizualnych. W ostatnich latach zaczęto propagować konserwację prewencyjną, czyli zapobieganie degradacji poprzez lepsze systemy naturalnej wentylacji budynków, użycie optymalnych materiałów (rygorystyczne przestrzeganie warunków klimatycznych w magazynach jest jednak trudne do osiągnięcia ze względu na bardzo wysokie koszty) oraz udoskonalenie stosowania podstawowego środka chemicznego. Nie zdołano poddać procesowi odkwaszania wszystkich druków bibliotecznych, które tego wymagają, choć w konserwacji czasopism poczyniono już znaczne postępy. Zastosowano mikrofilmowanie zbiorów z wykorzystaniem sprzętu i materiałów zapewniających dłuższą trwałość mikroform oraz badania jakości i trwałości papieru używanego obecnie w edytorstwie. Obserwuje się znaczną poprawę parametrów stosowanego papieru. Brak jednak pogłębionej prognozy zagrożeń zbiorów i prób programowania działań prewencyjnych, zwłaszcza wobec dokumentów na nowym papierze czy też na całkiem nowych nośnikach [1].

Holandia

Największą instytucją zajmującą się ochroną i konserwacją zbiorów oraz poprawą warunków klimatycznych w magazynach jest Archiwum Narodowe (Nationaal Archief) w Hadze. Przeprowadza badania zanieczyszczeń powietrza i ich wpływu na zbiory, stosując nowoczesne urządzenia. Stosowaną metodą odkwaszania jest Bookkeeper Heerhugowaard, AKZO, zbiory zabezpiecza się poprzez digitalizację i mikrofilmowanie. Instaluje się nawilzacze, klimatyzację wyposażoną w filtr wyłapujący SO_x, NO₂, NH₃, CO₂, H₂O, O₃, kurz, pył. W celu utrzymania dobrych warunków klimatycznych stosuje się różne metody i urządzenia. Do monitorowania klimatu używane są higrometry, a także suche pochłaniacze powietrza, takie jak silica gel do witryn ekspozycyjnych. Wszystkie pomiary wykonuje się zgodnie z normami, które nie odbiegają od norm europejskich [4, s. 52–60].

Niemcy

W Niemczech koordynację na rzecz ochrony zbiorów sprawuje Centrum Ochrony Książki (Zentrum für Bücherhaltung). W ostatnich latach przeprowadzono konserwację zbiorów dziewiętnasto- i dwudzie-

stowiecznych. Cenne zbiory zebrano w specjalnych działach, zapewniając im odpowiednie warunki przechowywania, oraz zamontowano czujniki antywłamaniowe. Przyjęto również program naprawczy dla bibliotek, którego celem było zapewnienie odpowiednich warunków przechowywania, z zachowaniem ścisłych parametrów temperatury, wilgotności względnej. Dzięki uzyskanym środkom rządowym Niemiecka Biblioteka (Deutsche Bücherei) wdrożyła metodę masowego odkwaszania stosowaną przez firmę Battelle GmbH. Firma ta wybudowała własny ośrodek w Eschborn, oferując odpłatny pakiet odkwaszania zbiorów. Ponadto w Niemczech opracowano państwowy program mikrofilmowania finansowany ze środków rządowych. Powstało również wiele nowych ośrodków konserwacji i ośrodków szkoleniowych w zakresie ochrony i zabezpieczania zbiorów, np. Instytut Konserwacji Zasobów Archiwalnych i Bibliotecznych (Institut für Erhaltung von Archiv- und Bibliotheksgut) w Ludwigsburgu, wyposażony w nowoczesną aparaturę do restauracji i konserwacji zbiorów bibliotecznych. Z kolei Biblioteka Państwowa w Berlinie (Staatsbibliothek zu Berlin) gromadzi zbiory biblioteczne i kolekcje z różnych dziedzin nauki, we wszystkich językach, w każdej dostępnej formie (mikrofilmy, katalog elektroniczny), ze wszystkich epok i krajów świata, i udostępnia je użytkownikom z całego świata. Biblioteka skupia swe działania także na ochronie powierzonych jej dóbr kultury [5, s. 12].

Republika Czeska

W Republice Czeskiej pracownie konserwacji posiadają: Biblioteka Narodowa RC (Národní knihovna ČR) w Pradze oraz Morawska Biblioteka Krajowa (Moravská zemská knihovna) w Brnie, powołana przez Ministerstwo Kultury. W bibliotekach tych mieści się Dział Zarządzania i Ochrony Zbiorów, który zajmuje się szeroko rozumianą ochroną zbiorów: kontrolami mikrobiologicznymi, pomiarami warunków klimatycznych, wdrażaniem metod odkażania zbiorów według normy technicznej ČSN ISO 11799. Ta norma jest czeską wersją normy międzynarodowej i odnosi się do długoterminowego przechowywania materiałów archiwalnych i bibliotecznych. Pracownie konserwatorskie powstały również przy niektórych muzeach, m.in. Muzeum Narodowym i Muzeum Rzemiosła Artystycznego w Pradze, posiadających księgozbiory historyczne. Natomiast biblioteki miejskie korzystają z prywatnych usług konserwatorskich. Archiwa miejskie i powiatowe, podlegające Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, posiadają własne pracownie konserwatorskie. Nieodłącznym elementem ochrony księgozbiorów historycz-

nych są badania stanu fizycznego zbiorów, ocena ich uszkodzeń oraz działania zapobiegające dalszej ich destrukcji. Badania częściowo pokrywane są z dotacji funduszy europejskich, np. Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska–Rzeczpospolita Polska [2, s. 9–20].

Słowacja

Słowacka Biblioteka (Slovenská národná knižnica) w Martinie zajmuje się analizą stanu, ochroną i konserwacją oraz digitalizacją i mikrofilmowaniem historycznych dokumentów, zbiorów bibliotecznych. Ponadto Ministerstwo Kultury przygotowuje odrębny program ratowania zbiorów z powodu niskiej jakości papieru. Do współpracy powoływane są inne ośrodki konserwacji. Digitalizacją dodatkowo zajmuje się Słowacki Komitet ds. Programu UNESCO [7].

Stany Zjednoczone

W Stanach Zjednoczonych zaczęto poszukiwać metod konserwacji masowej ze względu na gwałtownie niszczące zasoby zbiorów dziewiętnasto- i dwudziestowiecznych. Pierwszymi próbami zintensyfikowania działalności konserwatorskiej były dezynfekcja i dezynsekcja w komorach próżniowych, mechanizacja niektórych prac konserwatorskich, suszenie za pomocą liofilizacji czy laminacja. Do ochrony zbiorów zastosowano również mikrofilmowanie i digitalizację zbiorów. Jednak już od lat 60. bibliotekarze bacznie śledzili szybki rozwój technologii masowego odkwaszania papieru. W tym okresie zaczęto wdrażać metody odkwaszania. Biblioteka Kongresu, po przeprowadzeniu własnych badań i testów, w 1996 r. podpisała pierwszy kontrakt z Preservation Technologies Inc. na masowe odkwaszanie swych zbiorów. W 1991 i 1992 r. pracownicy Biblioteki Uniwersytetu Stanowego Pensylwanii rozpoczęli realizację kilku pilotażowych projektów badawczych przy współudziale trzech czołowych firm zajmujących się odkwaszaniem: FMC Lithium Corporation of America (Lithco), Akzo Chemical Inc. oraz Preservation Technologies, Inc. (PTI). Najmniej inwazyjną metodą okazała się metoda Bookkeeper firmy Preservation Technologies. Pierwszy projekt oficjalnie wszedł w życie w 1995 r. Prace rozpoczęto od wyboru 163 tomów spośród 2 tys. dostępnych w Czytelni Studiów Afro-Amerykańskich. Wyniki badań wykazały, że w 85% odkwaszonych materiałów nie zmienił się stan papieru, tuszów i sygnatur, a 15% zostało niecałkowicie odkwaszonych, zwłaszcza na

wewnętrznych marginesach. W związku z tym należało opracować kryteria wyboru książek do odkwaszania, w szczególności tych najbardziej ulegających procesowi destrukcji. Wśród książek wydanych w Stanach Zjednoczonych 91% stanowią książki drukowane na papierze bezkwasowym. Produkcja zasadowego papieru stopniowo stała się normą w Ameryce Północnej (Preserving Knowledge 1990). Od 1998 r. Dział Konserwacji i Preservation Collections Care Unit koordynują program odkwaszania. Nowe, kompleksowe podejście do ratowania księgozbiorów, z jednym etapem przygotowawczym, stało się najbardziej skuteczną metodą stabilizowania starszych kolekcji. Większość pionierskich prac kształtujących rozwój bibliotekarstwa światowego powstała właśnie w Stanach Zjednoczonych na początku lat 70., kiedy tworzono zautomatyzowane katalogi centralne, sieci biblioteczne czy systemy informacyjne online. Pod koniec lat 80. XX w. Biblioteka Kongresu przeprowadziła po raz pierwszy digitalizację zdjęć i tekstów na formaty analogowe i cyfrowe. Ponadto przystąpiła do pięcioletniego projektu pilotażowego pod nazwą American Memory Project (AMP), którego celem było wypracowanie najskuteczniejszej i jak najmniej kosztownej metody udostępniania zbiorów Biblioteki Kongresu w wersji elektronicznej. Wersje dokumentów elektronicznych zapisywano na dyskach optycznych przeznaczonych do odczytu na komputerach IBM i Macintosh. W 1994 r. uruchomiono projekt digitalizacji zbiorów narodowych na znacznie większą skalę, również koordynowany przez Bibliotekę Kongresu, lecz tym razem w ścisłej współpracy z innymi instytucjami. Był on finansowany z funduszy i grantów rządowych oraz środków przekazywanych przez firmy, fundacje i osoby prywatne. W 1995 r. oficjalnie uruchomiono National Digital Library Program (NDLP). W dokumencie podpisanym przez Bibliotekę Kongresu, Komisję ds. Ochrony i Dostępu Informacji (Commission on Preservation and Access) oraz 14 największych amerykańskich bibliotek naukowych i archiwów powołano Federalną Narodową Bibliotekę Cyfrową (National Digital Library Federation).

13 października 1994 r. powstało Archiwum Cyfryzacji (American Memory Historical Collection, AMHC) finansowane ze środków publicznych. To obecnie największe internetowe źródło informacji o historii i kulturze amerykańskiej. W tworzeniu tak ogromnego zasobu, poza Biblioteką Kongresu, udział biorą również biblioteki akademickie, szkolne, publiczne, specjalne, stowarzyszenia zawodowe (IFLA, ALA), towarzystwa naukowe (NSF), przedstawiciele oświaty, Kongres oraz instytucje i organizacje prywatne. Nad opracowaniem specjalnych pomocy dydaktycznych do materiałów archiwalnych znajdujących się w zbiorach

online pracują nie tylko bibliotekarze, ale także nauczyciele historii i nauk społecznych. Pomimo tego, że większość prezentowanych w ramach AMHC źródeł pochodzi z kolekcji *Americana*, znajdującej się w Bibliotece Kongresu, to znaleźć tu można także projekty eksponujące zawartość zbiorów archiwalnych innych bibliotek i instytucji amerykańskich. Obecnie w ramach AMHC udostępnianych jest ponad 100 kolekcji zawierających przeszło 7 mln zdigitalizowanych archiwalnych dokumentów, filmów, rękopisów, fotografii i nagrań dźwiękowych. W 2001 r. w Bibliotece powołany został Organ Doradczy Narodowej Strategii Cyfrowej (National Digital Strategy Advisory Board), zajmujący się opracowaniem kryteriów długotrwałej ochrony zasobów cyfrowych. Obecnie The Digital Preservation Program dostarcza narodowym bibliotekom amerykańskim wytycznych dotyczących prowadzenia polityki ochrony zasobów cyfrowych. Dziś znamiennej cechą procesów digitalizacji w Stanach Zjednoczonych jest podejmowanie inicjatyw na wielu niezależnych płaszczyznach. Poza bibliotekami naukowymi, jak np. New York Public Library, University of Michigan Library, Cornell University Library i Harvard Library, w ramach National Digital Library Federation współpracują inne amerykańskie instytucje i organizacje, m.in.: Amerykańskie Towarzystwo Naukowe (National Science Foundation), które we współpracy z Agencją Zaawansowanych Projektów Badawczych w Obszarze Obronności (Defense Advanced Research Projects Agency – DARPA) i Narodową Agencją Aeronautyki i Przestrzeni Kosmicznej (National Aeronautics and Space Administration – NASA) powołało do życia inicjatywę pod nazwą Digital Libraries Initiative, wdrażającą projekty budowy konkretnych bibliotek cyfrowych i systemów informacyjnych. Warto jednak w tym miejscu podkreślić, że sukces amerykańskich inicjatyw digitalizacyjnych, choć z pewnością warunkowany także dużymi nakładami finansowymi przeznaczanymi na ten cel z Kongresu i pochodzącymi od indywidualnych sponsorów, to przede wszystkim wynik współpracy licznych organizacji i instytucji, efekt działania swoistej sieci kooperacji, którą tworzą konsorcja bibliotek uniwersyteckich (np. Research Libraries Group), federacje szkół wyższych i instytutów badawczych (np. Committee on Institutional Cooperation), organy podejmujące się rozstrzygnięcia kwestii merytorycznych związanych z digitalizacją zbiorów bibliotek i ochroną narodowego dziedzictwa kulturalnego (np. Commission on Preservation and Access, Council on Library and Information Resources), jak i organizacje zajmujące się technicznymi aspektami funkcjonowania bibliotek cyfrowych (np. Corporation for National Research Initiatives, Internet Engineering Task Force, W3-Consortium) [5, s.13–20].

Organizacje międzynarodowe w ochronie zbiorów

Prowadzenie prac badawczych, wdrażanie nowych metod ochrony i konserwacji wymaga współpracy bibliotekarzy, konserwatorów z pracownikami naukowymi i technicznymi – chemikami, fizykami, biologami, papiernikami, drukarzami czy wydawcami. Wyniki badań powinny być upowszechniane przez odpowiednie organizacje i instytucje o zasięgu międzynarodowym. Dzisiaj część z nich działa w ramach UNESCO. W Rzymie jest to Międzynarodowe Centrum Ochrony i Restauracji Dóbr Kultury (International Center for the Preservation and Restoration of Cultural Property). W Paryżu to siedziba Sekcji Ochrony i Konserwacji (Section on Preservation and Conservation) działającej przy Międzynarodowej Federacji Stowarzyszeń Bibliotecznych (International Federation of Library Associations). W Amsterdamie – Europejska Komisja Ochrony i Dostępu (European Commission of Preservation and Access). W Waszyngtonie – Commission on Preservation and Access (Komisja Ochrony i Dostępu). Wszelkiego rodzaju informacje na temat badań, innowacji są dostępne na stronach internetowych wymienionych organizacji. Programy dotyczące ochrony i konserwacji są opracowywane przez Zakład Ochrony i Konserwacji (IFLA) i Zakład Ochrony i Konserwacji (PAC) i obejmują wszystkie kraje świata. Problemy ochrony są też omawiane na Konferencjach Dyrektorów Bibliotek Narodowych (Conference of the Directors of National Libraries). Powołane instytucje organizują również warsztaty, konferencje oraz wydają publikacje o różnorodnej tematyce, np. w ramach programu PAC ukazuje się periodyk „International Preservation News”. Opracowywanie programów, ich realizacja oraz wymiana doświadczeń międzynarodowych to ważny sposób rozwiązywania problemów ochrony i konserwacji zbiorów na kraju i na świecie. Jedną z form ochrony dokumentów jest digitalizacja, która została opracowana przez organizacje międzynarodowe, takie jak UNESCO, ECPA i IFLA. To właśnie dzięki nim stworzono wytyczne dotyczące strategii digitalizacji zbiorów, powstawania i udostępniania serwisów informacyjnych poświęconych wielu teoretycznym i praktycznym aspektom digitalizacji zbiorów czy też uruchomieniu programów digitalizacji.

Podsumowanie

Reasumując należy podkreślić, że w wymienionych krajach główny nacisk stawia się na warunki przechowywania, ale także na ochronę

i konserwację. Jednak w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie i krajach Europy Zachodniej świadomość dotycząca ochrony i konserwacji zbiorów bibliotecznych jest większa niż w Polsce i wielu krajach Europy Wschodniej [6, s. 115–129].

Bibliografia

- [1] Adamczuk A.: *Prezentacja biblioteki narodowej w Paryżu. Bibliothèque nationale de France*. W: KUL. *Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Biblioteka Uniwersytecka* [online]. [Data dostępu: 20.12.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://www.bu.kul.pl/prezentacja-biblioteki-narodowej-w-paryzu,art_10808.html.
- [2] Holakovská L.: *Systemy ochrony księgozbiorów historycznych w Republice Czeskiej ze szczególnym uwzględnieniem małych bibliotek*. W: *Między teorią a praktyką. Ochrona zbiorów w małych bibliotekach i archiwach*. Cieszyn 2010, s. 9–20.
- [3] *National Library of Australia* [online]. [Data dostępu: 20.12.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nla.gov.au/about-us/dlir/Australia>.
- [4] Slooten-Kazimierska van B.: *Ochrona zasobów kolekcji archiwalnych w Holandii*. W: *Między teorią a praktyką. Ochrona zbiorów w małych bibliotekach i archiwach*. Cieszyn 2010, s. 52–60.
- [5] Stachowska-Musiał E.: *Polityka ochrony zbiorów we współczesnym świecie*. „Notes Konserwatorski” 1999, nr 3, s. 10–20.
- [6] Stachowska-Musiał E.: *Współpraca międzynarodowa a upowszechnianie nowoczesnych metod ochrony zbiorów*. W: *Zachowajmy przeszłość dla przyszłości: nowoczesne technologie konserwacji zbiorów bibliotecznych: materiały z międzynarodowego seminarium*. Warszawa 2007, s. 115–129.
- [7] Žák P.: *Dział Zintegrowanego Centrum Konserwacji i Digitalizacji oraz Informacyjnych i Komunikacyjnych Technologii w Słowackiej Bibliotece Narodowej* [online]. [Data dostępu: 20.12.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://babin.bn.org.pl/?tag=slowacka-biblioteka-narodowa>.

Agnieszka Bangrowska

Department of Library Science
Institute of Library and Information Science
University of Silesia in Katowice

Protection and Conservation of Library Collections in Selected Countries. A report

Abstract: Protection and preservation of library collections gained a global dimension, becoming a matter of preserving the world's cultural heritage. One of the aspects of collection protection is a comprehensive maintenance of selected objects, which is time consuming and costly. The purpose of conservation is to stop the process of destruction and to restore objects to their usability and aesthetics. It is the state of preservation and the historical value of the object that decide about the conservation treatments that are applied. A restoration plan is drawn up for every object, depending on its type and state of preservation. In principle, a conservation interference is limited to a minimum. The scope of work differs depending on the types of documents: books, graphic arts, watercolours, manuscript codes with colourful illuminations. One of the aspects of the protection programme is a comprehensive conservation of selected objects. Your own well-equipped conservation laboratory allows for performing any maintenance work to the full extent (except for some specialized tests).

Keywords: Conservation of library collections. Digitization. Library collections. Protection of library collections